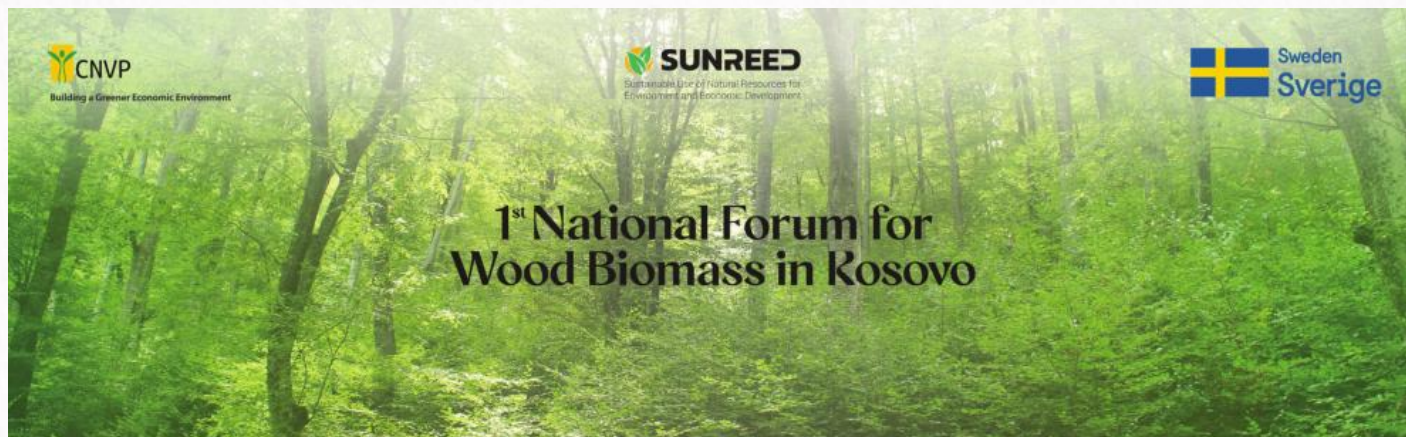

Dhjetor 2025

Buletin Informues

Kosova Organizon Forumin e Saj të Parë Kombëtar mbi Biomasën Drusore

Në dhjetor, Kosova ndërmori një hap të rëndësishëm drejt një të ardhmeje energjetike më të pastër dhe të mbështetur nga burimet lokale.

Forumi i Parë Kombëtar mbi Biomasën Drusore në Kosovë, i organizuar në kuadër të **projektit SUNREED i zbatuar nga CNVP Kosova dhe i financuar nga Ambasada e Suedisë në Prishtinë (Sida)**, mbledhi së bashku institucionet kombëtare, komunat, ekspertët ndërkombëtarë, institucionet financiare, shoqërinë civile dhe aktorët e sektorit privat rreth një pyetjeje të përbashkët: **si mund ta transformojë Kosova përdorimin tradicional të drurit në një sektor modern, të qëndrueshëm dhe qarkullues të bioenergjisë?**

SUNREED është një projekt pesë-vjeçar i fokusuar në menaxhimin e qëndrueshëm të pyjeve, reduktimin e varfërisë në zonat e largëta pyjore dhe veprimet për klimën. Një shtyllë kryesore e projektit është zhvillimi i sistemeve të tregut për produktet pyjore – duke përfshirë biomasën drusore – si një mënyrë për të rritur të ardhurat nga pyjet private të menaxhuara në mënyrë të qëndrueshme, për të reduktuar emetimet e gazrave serrë dhe për të forcuar ekonomitë rurale. Përmes qasjes së tij për zhvillimin e sistemeve të tregut, SUNREED punon për të krijuar ndryshime afat-gjata dhe sisteme duke përmirësuar qasjen në tregje, duke forcuar zinxhirët e furnizimit dhe duke inkurajuar menaxhimin e përgjegjshëm të pyjeve nga Pronaret e Pyjeve Private (PPP).

Biomasa drusore tashmë luan një rol në ngrohje në mbarë vendin, megjithatë ajo mbetet e fragmentuar dhe ka nevojë të integrohet në politikat e energjisë dhe të pylltarisë. Qëllimi i Forumit ishte ta ndryshonte këtë duke lidhur politikat me praktikën, si dhe realitetet lokale të Kosovës me përvojën evropiane.

Forumi u hap zyrtarisht nga **Sh.T. Ambasadori Jonas Westerlund**,

Ambasador i Suedisë në Kosovë, i cili theksoi mbështetjen e fortë të Suedisë për

tranzicionin e gjelbër të Kosovës. Ai vuri në dukje potencialin e vendit për të shndërruar **mbetjet pyjore në energji të pastër**, për të krijuar vende pune dhe për të forcuar komunitetet rurale.

Ai vlerësoi projektin **SUNREED** për nxitjen e bashkëpunimit në mes të qeverisë, bizneseve dhe hulumtuesve, dhe theksoi se një **treg i qëndrueshëm i biomasës** varet nga politika të qarta, zinxhirë furnizimi të besueshëm dhe pjesëmarrje aktive të sektorit privat.

Ambasadori Westerlund duke folur në hapjen e Forumit Kombëtar të Biomasës së Drurit.

Pas fjalës së Ambasadorit, **z. Xhevat Lushi, Drejtor i CNVP në Kosovë**, i përshëndeti pjesëmarrësit dhe

Z. Xhevat Lushi, Drejtor i CNVP-së për Kosovën, i drejtohet audiencës në Forum.

theksoi angazhimin afat-gjatë të CNVP-së për menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore dhe zhvillimin ekonomik rural. Ai vuri në dukje se

biomasa drusore, kur menaxhohet me përgjegjësi, përfaqëson jo vetëm një zgjidhje energjetike, por edhe një nxitës për punësimin rural, shëndetin e pyjeve dhe krijimin e vlerës lokale.

Forumi u organizua me ekspertë ndërkombëtarë dhe kombëtarë të SUNREED për të ndarë modele të testuara, mësimet konkrete të nxjerra dhe zgjidhje të botës reale të nxjerra si nga Evropa ashtu edhe nga Kosova.

Duke lidhur realitetet aktuale të Kosovës me përvojën e mbështetur nga SUNREED nga vende si Suedia, Austria dhe Sllovenia, sesioni ndihmoi pjesëmarrësit të vizualizojnë se si sektori i biomasës drusore të Kosovës mund të ecë drejt një sistemi efikas dhe miqësor ndaj klimës.

Të gjitha prezantimet, kontributet e ekspertëve dhe studimet e fizibilitetit të paraqitura në këtë sesion u zhvilluan dhe u mbështetën në kuadër të programit SUNREED.

Sesioni hapës përfshinte gjithashtu fjalime nga **z. Imri Demelezi**, Zëvendësministër në Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural (MBPZHR), dhe **znj. Leonita Shabani Mullarama**, Sekretare e Përgjithshme në Ministrinë e Ekonomisë, ku të dy riafirmuan angazhimin institucional për zhvillimin e energjisë së ripërtrishme, menaxhimin e qëndrueshëm të pyjeve dhe bashkëpunimin ndër-sektorial.

Z. Demelezi e përshkroi Forumin si “*thelbësor për sektorin pyjor*

dhe për energjinë e pastër, e cila po hyn në një fazë të re transformimi në Kosovë”, duke theksuar se ai hap rrugën drejt bioekonomisë rrethore që Kosova synon ta ndërtojë.

Zëvendësministri z. Imri Demelezi duke iu drejtuar Forumit mbi pylltarinë dhe energjinë e pastër.

Ai theksoi progresin e fundit legjislativ dhe strategjik të udhëhequr nga Ministria, duke përfshirë miratimin e Ligjit të ri për Pyjet, Strategjinë e Zhvillimit të Pylltarisë 2022–2030 dhe Planin e saj të Veprimit, si dhe Planin Kombëtar të Pyllëzimit dhe Ripyllëzimit, themele kyçe për përdorimin e qëndrueshëm të burimeve pyjore.

Forumi ishte gjithashtu i lidhur drejtpërdrejtë me objektivat e Strategjisë Kombëtare të Energjisë të Kosovës 2022–2031, siç u theksua nga znj. Leonita Shabani Mullarama, Sekretare e Përgjithshme në Ministrinë e Ekonomisë.

Ajo vuri në dukje se sektori i ngrohjes mbetet një nga sfidat më urgjente të vendit për shkak të mungesës së burimeve të qëndrueshme të ngrohjes dhe theksoi se biomasa mund të ofrojë një kontribut të vërtetë dhe kuptimplotë kur zhvillohet brenda standardeve të qarta dhe të qëndrueshme, duke përforcuar rolin e saj në avancimin e tranzicionit të energjisë së pastër të Kosovës.

Sekretarja e Përgjithshme, znj. Leonita Shabani Mullarama, duke iu drejtuar Forumit.

Qasja e SUNREED ndaj një Ekonomie të Qëndrueshme të Biomassës

Eksperti i SUNREED, Niall Condon, ndau qasjen strategjike të projektit për zhvillimin e një sektori të qëndrueshëm të energjisë së biomassës drusore në Kosovë. Ai theksoi rëndësinë globale të biomassës drusore, përafrimin e Kosovës me objektivat e energjisë së ripërtitshme të BE-së dhe potencialin e biomassës drusore të prodhuar në mënyrë të qëndrueshme për të kontribuar në një pjesë prej 32% të energjisë së ripërtitshme deri në vitin 2030.

Qasja e SUNREED trajton të gjithë zinxhirin e furnizimit me biomassë drusore:

- **Menaxhimi i pyjeve:** Plane menaxhimi të përditësuara, plantacione me rritje të shpejtë dhe ndërhyrje të rregullta në silvikulturë.
- **Mbledhja dhe përpunimi:** Prioritizimi i mbetjeve pyjore për energji, përdorimi i pajisjeve me emetime të ulëta dhe prodhimi lokal i lëndës djegëse drusore të cilësisë të lartë.
- **Shpërndarja dhe konsumi:** Fokusimi në zinxhirët lokal të furnizimit dhe promovimi i sistemeve moderne dhe efikase të ngrohjes me biomassë, duke përfshirë ngrohjen qendrore.

Arritjet kryesore përfshijnë plane menaxhimi për mbi 1,000 hektarë

pyje private, një plantacion pilot prej pesë hektarësh, partneritete me bizneset lokale të biomassës dhe studime fizibiliteti për investime në ngrohjen qendrore.

Përshkrimi i strategjisë së SUNREED për zhvillimin e qëndrueshëm të biomassës drusore në sektorin e energjisë, nga z. Niall Condon.

Udhërrëfyesi për Biomassë Drusore të Kosovës

Ekspertët ndërkombëtarë të projektit nga Sllovenia, Dr. **Nike Krajnc** dhe **Matevž Triplat**, prezantuan Udhërrëfyesin për Prodhimin, Marketingun dhe Përdorimin e Biomassës Drusore në Kosovë, të zhvilluar në kuadër të projektit SUNREED.

Udhërrëfyesi njihet bazën e fortë pyjore të Kosovës - që mbulon 42% të territorit - ndërsa adreson sfida të tilla si pronësia e fragmentuar, teknologjia e vjetëruar dhe varësia nga lëndët djegëse fosile.

Tri shtyllat e tij janë të qarta dhe praktike:

1. **Furnizimi i qëndrueshëm me biomassë**, nëpërmjet planeve të menaxhimit të pyjeve, certifikimit, aktiviteteve silvikulturore, pyllëzimit, inventarëve të pyjeve dhe trajnimit të profesionistëve të pylltarisë;

2. **Konsumi modern i biomassës**, duke krijuar pika grumbullimi, duke krijuar një treg transparent, duke promovuar pajisje djegëje me efikasitet të lartë, duke rritur ndërgjegjësimin rreth teknologjive moderne;

3. **Zhvillimi i zinxhirëve të prodhimit lokal**, të ndërtuar mbi modelet e furnizimit të pamjaftueshëm, angazhimin e komunitetit dhe krijimin e një platforme shkëmbimi informacioni për të përmirësuar koordinimin midis palëve të interesit.

Zbatimi i udhërrëfyesit do të forcojë pavarësinë energjetike të Kosovës dhe do të zvogëlojë emetimet e gazrave serrë. Teknologjitë moderne të biomassës do të përmirësojnë cilësinë e ajrit, ndërsa zinxhirët lokal të furnizimit do të stimulojnë ekonominë rurale, do të krijojnë vende pune dhe do të tërheqin investime.

Për të mbështetur zbatimin e udhërrëfyesit me të dhëna konkrete, një studim rasti i synuar vlerësoi disponueshmërinë dhe logjistikën e biomassës në Kosovën Juglindore. Pavarësisht kufizimeve që vijnë nga të dhënat e vjetruara të inventarit të pyjeve, analiza, bazuar në vlerësimet e projektit WISDOM të FAO-s dhe të dhënave të tjera të OpenStreetMap, konfirmojnë se burime të mjaftueshme lokale të biomassës janë të disponueshme brenda një radiusi të furnizimit prej 10 km, edhe kur merret parasysh kërkesat konkurruese.

Prezantimi i Udhërrëfyesit të zhvilluar nga SUNREED për Prodhimin, Marketingun dhe Përdorimin e Biomassës Drusore në Kosovë, nga Dr. Nike Krajnc.

Studimi gjithashtu theksoi ndërtimin e kapaciteteve, trajnimin e ekspertëve kombëtarë për të përdorur mjetet analitike të studimit, duke i mundësuar ata të përditësojnë në mënyrë të pavarur analizat, në mënyrë që investimet e ardhshme në biomasë të mund të planifikohen dhe përpunohen në mënyrë të pavarur, ndërsa të dhënat e reja bëhen të disponueshme.

Udhëtimi i Suedisë: Nga Mbetjet Pyjore në Bioekonominë Rrethore

Ekspertët e SUNREED, znj. **Maria Iwarsson Wide** dhe z. **Anders Eriksson**, ofruan një perspektivë afatgjatë bindëse. Sistemi i ngrohjes qendrore të Suedisë, i zhvilluar nga komunat gjatë dekadave, ka kaluar nga varësia nga nafta në një model pothuajse **pa lëndë djegëse fosile**, me bioenerginë që tani përbën 38% të përdorimit përfundimtar të energjisë.

Ndarja e përvojës afatgjatë të Suedisë në ngrohjen qendrore, nga ekspertët e SUNREED, znj. Maria Iwarsson Wide dhe z. Anders Eriksson.

Mesazhi i tyre pati një jehonë të fortë: mbetjet dhe nënproduktet pyjore, kur kombinohen me **ngrohje dhe energji të kombinuar**, përdorimin rrethor të rrjedhave të mbeturinave dhe sinjale të forta politike, mund të ofrojnë siguri energjetike, stabilitet të rrjetit dhe përfitime klimatike. Përvoja e Suedisë tregoi se bioenergjia nuk është një rrugë e shkurtër, por një **tranzicion hap pas hapi**, i ndërtuar mbi efikasitetin, krijimin e vlerës lokale dhe menaxhimin e ekuilibruar të pyjeve.

Bioenergjia në Austri: Tregu dhe Praktikë më të Mira

Eksperti i Shoqatës Austriake (Evropiane) të Biomasës, Lukas Kudere, prezantoi përvojën e Austrisë në zhvillimin e një tregu të suksesshëm të ngrohjes me biomasë bazuar në sisteme të decentralizuara,

Duke diskutuar sistemet e decentralizuara të ngrohjes me biomasë në Austri, eksperti austriak (evropian) i biomasës Lukas Kudere.

korniza të forta dhe të qëndrueshme politikash dhe zinxhirë furnizimi lokal të organizuar mirë.

Ai theksoi rolin kyç të komunave, planifikimin afatgjatë dhe standardet e cilësisë në sigurimin e furnizimit të besueshëm me biomasë, ngrohjes me kosto efektive dhe menaxhimit të qëndrueshëm të pyjeve.

Modeli i Austrisë tregon se si biomasa me burim lokal mund të forcojë ekonominë rurale, duke kontribuar njëkohësisht në dekarbonizimin dhe sigurinë energjetike.

Sesioni përfundoi me një video prezantim që tregonte ndërhyrjet e mbështetura nga SUNREED në partnerin NTSH “Dardani”, duke ilustruar shembuj praktikë të zhvillimit të zinxhirit të vlerës së biomasës në terren.

Politikat dhe Praktikë: Diskutimi mbi Biomasën në Kosovë

Diskutimi **i parë në panel** mbi kornizat ligjore dhe politikat mbledhi së bashku përfaqësues nga sektori i energjisë, pylltarisë, agjencive publike, sektorit privat dhe shoqërisë civile. I moderuar nga z. Egzon Tahirukaj, Menaxher i Ndërhyrjes në Energjinë e Biomasës Drusore në SUNREED, diskutimet ishin të sqarta dhe të bazuara në realitet.

Panelistët theksuan se, përdorimi **57% e ngrohjes në Kosovë vjen tashmë nga biomasa drusore**, pjesa më e madhe e saj ende përdoret në mënyrë joefikase në familje.

Diskutim në panel mbi kornizat ligjore dhe politikat që bashkon përfaqësues të sektorit publik, privat dhe shoqërisë civile.

Ligji i ri për Pyjet, që lejon kontrata afatgjata deri në 10 vjet, u njoh si një përparim i madh për të mundësuar investimet private në operacionet pyjore dhe pajisjet moderne.

Përvoja e termocentralit të ngrohjes qendrore me biomasë në Gjakovë tregoi si sfida ashtu edhe progres, duke kaluar nga varësia në lëndën djegëse të importuar në përdorimin pothuajse të plotë të biomasës lokale, dhe së fundmi duke futur kogjenerimin.

Përfaqësuesit e shoqërisë civile u përkujtuan pjesëmarrësve se efikasiteti dhe shëndeti publik duhet të mbeten përparësi, duke theksuar rreziqet e ndotjes së brendshme të ajrit dhe nevojën për ndërgjegjësim publik dhe teknologji moderne.

Një përfundim kyç ishte se biomasa mund të shkallëzohet në mënyrë të qëndrueshme vetëm kur politika pyjore, planifikimi i energjisë dhe stimujt e tregut janë të harmonizuar.

Studime Fizibiliteti dhe Mundësi për PPP-të

Gjatë pasdites, fokusi u zhvendos te zbatimi.

Eksperti i SUNREED, **Josef Petschko**, prezantoi studime fizibiliteti të përgatitura nga projekti, për **pesë komuna dhe pesë kompani private**, të cilat tregojnë se sistemet e ngrohjes me biomasë me një kapacitet të kombinuar prej 15.5 MW nuk janë

Prezantimi i studimeve të fizibilitetit të SUNREED për projektet e ngrohjes me biomasë komunale dhe private – eksperti z. Josef Petschko.

vetëm teknikisht të qëndrueshme, por edhe ekonomikisht tërheqëse.

Shifrat flisnin vetë:

- Mbi **1 milion €** kursime në vit nga kostot e ngrohjes
- Deri në **97% reduktim të emetimeve të CO₂**,
- Pothuajse **13 milionë euro në investime të nxitura**,
- Lehtësim i konsiderueshëm për rrjetin elektrik gjatë kulmit të dimrit.
- Këto projekte u përshkruan si **"investime shembullore"**, të afta të frymëzojnë përsëritje në të gjitha zonat rurale të Kosovës.

Prezantuesi i **Partneriteteve Publiko-Private (PPP) për sistemet e ngrohjes me biomasë** ishte eksperti i sektorit të energjisë i **SUNREED, Visar Vokrri**, i cili tregoi se si

bashkëpunimi midis qeverisë dhe investorëve privatë mund të zgjerojë infrastrukturën e qëndrueshme dhe efikase të ngrohjes, të rrisë përdorimin lokal të biomasës dhe të zvogëlojë varësinë nga lëndët djegëse të importuara.

Diskutimi i PPP-ve për ngrohje me biomasë – eksperti i energjisë SUNREED, z. Visar Vokrri.

Financimi i Tranzicionit të Gjelbër

Paneli i dytë, i moderuar nga **Ardian Fazliu**, Menaxher i Ndërtimit të MEP, trajtoi një nga pyetjet më kritike: **si të financohet energjia e qëndrueshme**. Përfaqësues nga Fondi i Eficiencës së Energjisë së Kosovës, Zyra e Rregullatorit të Energjisë, komunat dhe institucionet financiare ndërkombëtare theksuan një sërë mjeteve që janë në dispozicion, por ende nuk përdoren plotësisht.

Ekspertët diskutojnë mjetet e disponueshme, por të pashfrytëzuara sa duhet, për financimin e energjisë së qëndrueshme gjatë panelit të dytë.

Auditimet e efikasitetit të energjisë, skemat afatgjata të shlyerjes për komunat, mbështetja rregullatore për burimet e ripërtitshme dhe financimi ndërkombëtar të përafuara me objektivat e tranzicionit të gjelbër, të gjitha çojnë në një përfundim: **financimi ekziston, por koordinimi dhe gatishmëria e projektit duhet të përmirësohen**. Sektori privat duhet të udhëheqë, me institucionet publike që ofrojnë mbështetje.

Një Përfundim i Përbashkët

Në mbyllje të Forumit, një mesazh dallohej qartë: Kosova nuk ka nevojë të shpikë një rrugë të re - ajo duhet të lidhë potencialin ekzistues, përvojën e dëshmuar evropiane dhe angazhimin lokal.

Diskutimet konfirmuan se Kosova tani duhet të kalojë me vendosmëri **nga potenciali në praktikë**, duke u mbështetur në njohuri, partneritete dhe rrugë konkrete investimi të krijuara përmes projektit SUNREED dhe më gjerë.

CNVP Kosova – Ekipi lokal dhe ndërkombëtar i projektit SUNREED në Forum.

Forumi i Parë Kombëtar për Biomasën Drusore arriti të realizojë atë që kishte synuar: **të sillte aktorët e duhur në të njëjtën tryezë, të mbështeste ambicien në evidencë dhe ta kthente dialogun në drejtim konkret.** Tani ai krijon bazën për partneritete dhe veprime konkrete drejt një të ardhmeje më të gjelbër energjetike, të furnizuar nga burime lokale në Kosovë.

Projekti SUNREED zbatohet nga CNVP Kosova dhe financohet nga Ambasada e Suedisë në Prishtinë (Sida).

Prezantimet dhe Materialet e SUNREED

Si pjesë e sesionit Nga Potenciali në Praktikë: Mësimet nga Kosova dhe Evropa, të gjitha prezantimet dhe materialet u përgatitën dhe u dorëzuan nga ekspertët e SUNREED, duke shfaqur përvojën praktike dhe praktikën më të mira në zhvillimin e qëndrueshëm të biomasës drusore dhe bioekonomisë rrethore.

Prezantimet nga ky sesion përfshijnë:

- Vizioni i SUNREED për një Ekonomi të Qëndrueshme të Biomasës në Kosovë – [SUNREEDs Strategy for Wood Biomass](#)
- Nga Pyjet në Energji: Udhërrëfyesi i Biomasës Drusore në Kosovë – [Roadmap on Wood Biomass in Kosovo](#)
- Nga Mbetjet Pyjore në një Bioekonomi Rrethore – [Sweden's Journey](#)
- Bioenergji në Austri: Tregjet dhe Praktikën më të Mira – [Bioenergy in Austria](#)
- Studime Fizibiliteti për Sistemet e Ngrohjes me Biomasë Drusore në Kosovë - [Feasibility Studies](#)
- PPP për ngrohje me biomasë - [PPPs for Biomass Heating Systems](#)